

Lärarhandledning

Riksdagsledamöter besöker landets skolor

Foto: Anders Löwdin

Introduktion

För hundra år sedan tog riksdagen de första besluten för att införa allmän och lika rösträtt i Sverige. I valet 1921 fick kvinnor rösta för första gången och i januari 2022 är det exakt hundra år sedan de första kvinnliga riksdagsledamöterna samlades i Riksdagshuset. För att hylla demokratin kommer riksdagens ledamöter att resa ut i landet för att möta skolklasser i årskurs nio och i gymnasiet. De berättar om demokratins framväxt och de samtalade med eleverna om demokrati och uppdraget som folkvald.

Om lärarhandledningen

I lärarhandledningen finns syfte och mål med ledamotsbesöken. För att visa besökens samband med ämnet samhällskunskap och historia bifogas ett utdrag ur kursplanens centrala innehåll. Här finns också förslag på uppgifter som förberedelse inför och efter besöket. Till flera av uppgifterna finns särskilda elevblad.

Syfte

- Ledamotsbesöken i landets skolor syftar till att uppmärksamma hundraårsjubileet av demokratins genombrott i Sverige. Besöken ska väcka engagemang för demokratins och politikens betydelse i nutid och framtid och skapa medvetenhet om de värderingar och principer som den svenska demokratin bygger på.

Mål

- att öka elevernas kunskaper om demokratins genombrott och utveckling
- att öka elevernas kunskaper om en den representativa demokratin och riksdagens arbete
- att eleverna ska få insikt och kunskap om en folkvalds arbete
- att eleverna får möjlighet att diskutera aktuella demokratifrågor

Koppling till skolans styrdokument

Ämnet samhällskunskap 1a1 – utdrag ur centralt innehåll (gymnasieskolan)

- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller. Möjligheter och utmaningar med digitaliseringen när det gäller frågor om demokrati och politik.

Ämnet samhällskunskap – utdrag ur centralt innehåll (årskurs 7–9)

- Sveriges politiska system med Europeiska unionen, riksdag, regering, regioner (tidigare landsting) och kommuner. Var olika beslut fattas och hur de påverkar individer, grupper och samhället i stort. Sveriges grundlag.
- Individens och grupperns möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling samt hur man inom ramen för den demokratiska processen kan påverka beslut.

Ämnet historia 1a1 – utdrag ur centralt innehåll (gymnasieskolan)

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folkmord och konflikter.

Ämnet historia – utdrag ur centralt innehåll (årskurs 7–9)

- Demokratisering i Sverige. Bildandet av politiska partier, nya folkrörelser, till exempel kvinnorörelsen, och kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män. Kontinuitet och förändring i synen på kön, jämställdhet och sexualitet.

Förslag på förberedelser

Demokratin står aldrig stilla och tidslinjen, som är en del studiematerialet *Utforska demokratin förr, nu och i framtiden*, har skickats till er när ni bokade besöket. Vi föreslår att ni använder materialet som förberedelse inför besöket. Materialet finns även att ladda ned på firademokratin.riksdagen.se/studiematerial/for-larare/.

Det finns fem olika förslag på förberedelseuppgifter där uppgift 2, att förbereda frågor att ställa till riksdagsledamoten, är den viktigaste. Vi föreslår att du tillsammans med eleverna genomför uppgifterna 1 och 2. Därefter kan eleverna även genomföra någon av uppgifterna 3 eller 4. Det bör ta cirka 60 minuter. Har ni tid för ytterligare ett lektionspass, gör även uppgift 5. Obs! Särskilda elevblad finns bifogade för uppgifterna 3–5.

Uppgifter

1. Se filmen om demokratins genombrott. Den beskriver kortfattat hur det gick till när Sverige fick allmän och lika rösträtt. Filmen hittar du på firademokratin.riksdagen.se. Tips! Det finns ett quiz som eleverna kan besvara som en enklare form av kunskapstest efteråt. Det heter **Demokratis genombrott**.

2. Låt eleverna förbereda frågor att ställa till riksdagsledamoten. Frågorna kan handla om demokrati och om uppdraget som riksdagsledamot. För inspiration kan eleverna se en film som finns på [riksdagens Youtube-kanal](https://www.youtube.com/channel/UC8v3v3v3v3v3v3v3v3v3v3v).

3. Eleverna läser kapitlet *Demokrati på väg*, sidorna 30–33 i magasinet *Demokratin står aldrig stilla*. (Obs! Särskilt elevblad finns.)

- Vilka är den svenska demokratins styrkor? Vilka är hoten mot vår demokrati?
- Jämför Sveriges demokrati med några andra länders demokrati, exempelvis i USA, Ryssland, Tyskland och Sydafrika. Sök upp information från någon av de demokratiindex som finns på sidan 32 i magasinet. Varför rankas länderna olika? Vad beror det på?
- Vilka av idéerna på sidan 35 tror ni kan utveckla demokratin i Sverige? Diskutera i grupp. Kommer ni på egna idéer så ta med dem. Argumentera för era val (topp tre). Redovisa sedan i helklass.

4. Eleverna arbetar i grupp med den bifogade tidslinjen. (Obs! Särskilt elevblad finns.)

- Vilka tre händelser tycker du själv har påverkat dagens demokrati mest?
- Jämför i gruppen vilka händelser som ni har valt ut. Diskutera i gruppen varför ni har valt just dessa händelser.
- Välj tre händelser som ni kan enas om i gruppen. Det ska vara de tre händelser som ni gemensamt anser är de viktigaste för demokratis utveckling i Sverige. Är ni inte eniga? Fatta ett majoritetsbeslut. Redovisa sedan i helklass.

Förslag på efterarbete

5. Extra uppgifter för ytterligare förberedelser.

Eleverna läser kapitlet *De folkvalda* i magasinet *Demokratin står aldrig stilla*, sidorna 20–21. (Obs! Särskilt elevblad finns.)

- Eleverna besöker tittskåpet **De första kvinnorna** på firademokratin.riksdagen.se och besvarar följande frågor: Varför blev dessa fem kvinnor politiker? Hur länge stannade de i riksdagen? Vilka frågor arbetade de mest med? Varför tror du just att de engagerade sig i just dessa frågor?
- Eleverna tar reda på statistik som rör riksdagens ledamöter från det senaste valet (Se **Statistiska centralbyråns undersökning om valet 2018**. Undersök andelen utrikes födda, medelålder, utbildningsbakgrund och könsfördelning inom respektive parti. Reflektera över statistiken. Hur väl representerar de folkvalda väljarna?
- Gör en lista på egenskaper som du anser krävs för att bli en bra riksdagsledamot. Jämför sedan listan med vad en klasskamrat skrivit. Vilka likheter och skillnader fanns i era listor? Försök att diskutera er fram till fem gemensamma egenskaper.

Här finns tre förslag på efterarbete. Eleverna kan välja att fördjupa sig i demokratins historia, nutid eller framtid.

1. **Tittskåp.** Låt eleverna besöka ett av de tre tittskåpen för att lära sig mer om kampen för rösträtt, våra folkrörelser och de första kvinnorna i riksdagen. Tittskåpen är virtuella utställningar med dramatiserade berättelser från demokratins genombrott. Här finns också särskilda lärarhandledningar.
2. **Upplev riksdagen.** Låt eleverna gå en digital tur i riksdagens lokaler. Den tar cirka 30 minuter. Eleverna får lära sig om riksdagsledamöternas arbete och hur riksdagen fattar beslut.
3. **Demokratins framtid.** Skriv en argumenterande text på temat demokratins framtid. Eleverna skriver en krönika eller en debattartikel utifrån tre olika ämnesområden. Obs! Ett särskilt elevblad med instruktioner finns.

Elevblad uppgift 3 (förberedelsearbete)

Demokrati på väg

Läs kapitlet *Demokrati på väg* sidorna 30–33 i magasinet *Demokratin står aldrig stilla*.

1.a. Vilka är de största hoten mot vår demokrati?

1.b. Hur kan vi motverka hoten?

2. Vilka är vår demokratis främsta styrkor?

3. Jämför Sveriges demokrati med några andra länders demokrati, exempelvis i USA, Ryssland, Tyskland och Sydafrika. Sök upp information från någon av de demokratiindex som finns på sidan 32 i magasinet. Varför rankas länderna olika? Vad beror det på?

4. Gruppövning. Vilka av idéerna på sidan 35 tror ni kan utveckla demokratin i Sverige? Kommer ni på egna idéer så ta med dem. Välj tre stycken som ni kan enas om. Redovisa för klassen.

Elevblad uppgift 4 (förberedelsearbete)

Demokratins historia och utveckling

Låt eleverna studera tidslinjen (som bifogats) i grupper om fyra elever.

1. Vilka tre händelser tycker du själv har påverkat dagens demokrati mest?
2. Jämför i gruppen vilka händelser som ni har valt ut.
3. Diskutera i gruppen varför ni har valt just dessa händelser.
4. Välj tre händelser som ni kan enas om i gruppen. Det ska vara de tre händelser som ni gemensamt anser är de viktigaste för demokratins utveckling i Sverige.
5. Redovisa händelserna i helklass.

Elevblad uppgift 5 (förberedelsearbete)

De folkvalda

Läs kapitlet *De folkvalda* i magasinet *Demokratin står aldrig stilla*, sidorna 20–21. Besök sedan tittskåpet De första kvinnorna på firademokratin.riksdagen.se. Besvara följande frågor:

1.a. Varför blev dessa fem kvinnor politiker?

1.b. Hur länge satt de i riksdagen?

1.c. Vilka frågor arbetade de mest med?

1.d. Varför tror du just att de engagerade sig i just dessa frågor?

2. Sök reda på statistik som rör riksdagens ledamöter från det senaste valet (Se **Statistiska centralbyråns undersökning om valet 2018**).

2. a. Undersök andelen utrikes födda, medelålder, utbildningsbakgrund och könsfördelning inom respektive parti. Reflektera över statistiken. Hur väl representerar de folkvalda väljarna?

2.b. Gör en lista på egenskaper som du anser krävs för att bli en bra riksdagsledamot. Jämför sedan listan med vad en klasskamrat skrivit. Vilka likheter och skillnader fanns i era listor? Försök att diskutera er fram till fem gemensamma egenskaper.

Elevblad uppgift 3 (efterarbete)

Skriv en argumenterande text över ämnet demokratis framtid

Det finns tre ämnesområden med olika ämnen att välja på. Tre kapitel ur antologin *Demokratis framtid* ligger till grund för ämnesområdena. Din text kan vara en debattartikel eller en krönika. Rubriken på texten sätter du själv. För att hämta inspiration och fakta kan du se en kort film där författaren redogör för kapitlets innehåll. Om du vill läsa kapitlet kan du ladda ned det. **Du hittar filmerna och kapitlen här.**

Ämnesområden med förslag på ämnen att skriva om

1. Sociala mediers och internets roll i demokratis framtid (Kapitlet *Fångad i nätet*)
  - Hur medborgare kan använda sociala medier och internet för att utöva politiskt inflytande. Till exempel genom digitala folkomröstningar och medborgarpaneler.
  - Hur politiker via internet och sociala medier kan lyssna av och föra en dialog med sina väljare i viktiga samhällsfrågor.
  - Åtgärder för att stoppa hat på internet och sociala medier mot politiker, aktivister och journalister.
2. Den sociala sammanhållningens betydelse för demokratin (kapitlet *Krackelerar den sociala sammanhållningen*)
  - Förändringar i skattesystemet i syfte att minska ojämlikheten och de ekonomiska klyftorna i samhället.
  - Åtgärder för att minska skillnaderna och ojämlikheten mellan stad och land.
  - Åtgärder för att minska segregationen inom städer med tillhörande förorter.
3. Vilken roll ska de politiska partierna spela i morgondagens Sverige? (kapitlet *Partier är fria staters liv*)
  - Åtgärder för att få fler människor att engagera sig politiskt, både som medlemmar i politiska partier och som förtroendevalda. Är exempelvis politikerplikt en tänkbar åtgärd?
  - Åtgärder för att höja förtroendet för politiker, minska politikerförakt och hotet mot politiker.
  - Hur kan riksdagen bli landets mest intressanta debattarena? En arena där landets viktiga politiska frågor debatteras men där också praktiska lösningar presenteras?